

*Izabela Wąsowska-Grzesznik**

OBOWIĄZEK ZNAKOWANIA ŻYWNOSCI

1. WPROWADZENIE

Ochrona zdrowia i życia konsumenta, a także szeroko pojęta rzetelność handlu, należą do elementarnych celów prawa żywnościowego. Cele te mają być realizowane poprzez różne obszary prawa żywnościowego, jednym z nich jest znakowanie żywności¹. Informowanie potencjalnego konsumenta o składnikach, które wchodzi w skład środka spożywczego dopuszczonego na rynek, o sposobie stosowania tego środka, jego przeznaczeniu oraz o wartościach odżywczych, jakie ten środek posiada, należy do głównych celów znakowania żywności². Od kiedy prawodawca wprowadził przepisy dotyczące żywności, produkty spożywcze były w sposób bardziej bądź mniej konkretnie oraz szczegółowo znakowane. Rozszerzenie obowiązku znakowania wszelkiego rodzaju żywności było rezultatem zwiększenia nacisku na osiągnięcie niezbędnego standardu bezpieczeństwa żywności.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZNAKOWANIA ŻYWNOSCI

Prawodawca poprzez znakowanie żywności, realizując prawo do pełnej informacji o dostępnym na rynku środku spożywczym, postawił na świadomy i swobodny wybór produktów spożywczych. Obecnie można zaobserwować wciąż rosnące zainteresowanie, coraz większej liczby konsumentów, składem i ogólną charakterystyką środków spożywczych dostępnych na rynku. Głównym postulatem konsumentów jest samodzielna, wtórna kontrola możliwych oddziaływań danego produktu na zdrowie. Stąd znakowanie żywności w XXI wieku okazało się już nie tylko potrzebne, ale i niezbędne.

Pierwszą najważniejszą przesłanką wprowadzenia znakowania żywności stał się postulat zwiększenia bezpieczeństwa żywności. Inne przyczyny to, m.in. pojawienie się wielu schorzeń układu pokarmowego, które eliminują z diety

* Mgr, Inspektor, Urząd Miasta Łodzi.

¹ Zob. A.Patkowska, *Znakowanie żywności*, [w:] *Prawo żywnościowe Unii Europejskiej*, pod red. E.Niteckiej, M. Obiedzińskiego, FAPA, Warszawa 2002, s. 31 i n.

² B.Gulbicka, *Bezpieczeństwo żywności w Polsce*, Warszawa 2008, s. 150.

określoną grupę środków spożywczych (np.: różnego rodzaju alergię, celiakia, skaza białkowa), ale również powstawanie prężnie rozwijających się grup społecznych o niecodziennych ideologiach (przykładem mogą być ekolodzy, wegetarianie, veganie), łącznie z najbardziej prozaiczną przyczyną – pojawieniem się tzw. politycznych grup nacisku, dbających o swoje interesy. Odpowiednie oznakowanie każdego z produktów żywnościowych pełni funkcję informacyjną, ale w wielu przypadkach przede wszystkim ostrzegawczą (żywność genetycznie modyfikowana)³.

Znakowanie żywności (tzw. *food labelling*) ogólnie oznacza umieszczanie informacji dotyczących środka spożywczego na opakowaniu, etykietce, obwolucie lub opakowaniu zbiorczym. Informacje te przyjmują postać słów, liter, znaków firmowych, obrazków, rysunków lub symboli, a dotyczyć mogą terminów ważności, sposobów przygotowania, spożycia, wartości odżywczej bądź innych aspektów handlowych⁴.

3. ZNAKOWANIE ŻYWNOSCI NA ŚWIECIE I W EUROPIE

W latach osiemdziesiątych XX wieku na arenie międzynarodowej podejmowano próby stworzenia generalnego sposobu znakowania żywności, spełniającego wszystkie wymagania przeciętnego konsumenta. Komisja Kodeksu Żywnościowego FAO/WHO, a konkretnie działający przy niej Komitet Kodeksu Oznaczenia Żywności, w 1988 roku przedstawił wytyczne stanowiące bazę właściwego znakowania żywności. Przyjętymi przez Komitet celami znakowania żywności były:

- 1) obowiązek dostarczenia konsumentowi informacji dla podjęcia właściwego i świadomego wyboru,
- 2) przybliżenia nabywcy informacji o składzie odżywczym danego produktu -gwarancja, że informacje podane przez producenta nie stanowią chywy marketingowego i nie wprowadzają w błąd przyszłego konsumenta.

Dokonano podziału pojęcia znakowanie żywności na trzy podstawowe grupy, tj. na:

- 1) tzw. informację żywieniową (*nutrition labelling*), która miała być nośnikiem danych o rodzajach i liczbie składników odżywczych w produkcie;
- 2) oświadczenie żywieniowe (*nutrition claim*) będącą deklaracją słowną o występowaniu i poziomie składników odżywczych w produkcie;

³ Alan McHughen, *Żywność modyfikowana genetycznie*, Wyd. Naukowo- Techniczne, Warszawa 2004, s. 247; J. Kijowski, T. Sikora, *Zarządzanie jakością i bezpieczeństwem żywności. Integracja i informatyzacja*, Wyd. Naukowo – Techniczne, Warszawa 2004, s. 38 i n.

⁴ H. Gertig, G. Duda, *Żywność a zdrowie i prawo*, Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2004, s. 41 i n.

- 3) oświadczenie zdrowotne (*health claim*) – pozwalające domniemywać, iż produkt bądź jego składniki mają działanie lecznicze (przy czym regulacje prawne Unii nie pozwalają na zawieranie *health claim* na etykietach środków spożywczych)⁵.

Znakowanie żywności w skali ogólnościowej stało się jednym z elementarnych problemów prawa żywnościowego, jak również głównym sposobem realizacji celów tego prawa, czyli ochrony zdrowia i życia konsumentów, a także pełnej rzetelności handlu⁶. Nieodłącznym elementem znakowania żywności stało się tzw. wzajemne uznawanie, czyli *mutual recognition*, będące równocześnie zasadą prawa unijnego⁷. Każdy producent, który zamierza wytwarzać produkty dopuszczone do obrotu na rynku unijnym, ma obowiązek przyjąć taką formę znakowania żywności, która jest przewidziana w przepisach obowiązujących we Wspólnocie.

Wśród najważniejszych, wciąż obowiązujących, aktów w przedmiocie znakowania żywności należy wymienić:

- 1) dyrektywę 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.3.2000 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstwa państw członkowskich w zakresie etykietowania, prezentacji i reklamy środków spożywczych⁸;
- 2) dyrektywę Komisji 2006/142/WE z dnia 22.12.2006 r. zmieniająca załącznik III a do dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady zawierający wykaz składników, które należy obowiązkowo umieścić na etykietach środków spożywczych⁹;
- 3) dyrektywę Komisji 2007/68/WE z dnia 27.11.2007 r. zmieniająca załącznik III a do dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do niektórych składników żywności¹⁰;
- 4) dyrektywę Komisji 2008/5/WE z dnia 30.1.2008 r. dotycząca obowiązkowego umieszczania na etykietach niektórych środków spożywczych danych szczegółowych innych niż wymienione w dyrektywie 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady¹¹.

Celem pierwszego z wymienionych aktów, jako podstawy dla ustawodawstwa wspólnotowego dotyczącego znakowania produktów spożywczych, jest

⁵ *Codex Alimentarius Food Labelling Fifth edition*, World Health Organization, Food and Agriculture Organization of The United Nations, Rome 2007.

⁶ E. Nitecka, M. Obiedziński, *Prawo żywnościowe Unii Europejskiej*, Wyd. FAPA, Warszawa 2002, s. 31 i n.

⁷ Małgorzata Korzycka - Iwanow, *Prawo żywnościowe, Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Wyd. Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005, s.201 i n.

⁸ Dz.UrzUEL.2000.109.29.

⁹ Dz.UrzUEL.2006.368.110.

¹⁰ Dz.UrzUEL.2007.310.11.

¹¹ Dz.UrzUEL.2008.27.12.

zamieszczona w jego preambule zasada *ustanowienia reguł wspólnotowych o charakterze ogólnym, stosowanych horyzontalnie do wszystkich środków spożywczych wprowadzonych do obrotu*. Przy czym najważniejsza jest funkcjonalność znakowania, tj. ochrona i informowanie konsumenta¹².

W dniu 12.12.2011 r. weszło w życie nowe rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)¹³, które uchyla większość dyrektyw dotyczących znakowania żywności, w tym dyrektywę 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. By umożliwić podmiotom działającym na rynku dostosowanie się do nowych wymogów, wprowadzono dość długi okres przejściowy. Niniejsze rozporządzenie, wiążące w całości, będzie stosowane we wszystkich państwach członkowskich w przeważającej części dopiero od dnia 13.12.2014 r. Uchwalając ten akt, za cel stawiano sobie, przede wszystkim, uproszczenie obowiązujących przepisów, ułatwienie ich przestrzegania, zagwarantowanie większej pewności konsumentom i innym zainteresowanym.

Niezależnie od aktualnych uregulowań, już w rezolucji Rady z 5.4.1993 r. zawarto generalne zasady kreujące właściwy sposób zamieszczania informacji na produktach - konkretniej na opakowaniach produktów¹⁴. Etykietowanie uznano za ważny środek uzyskiwania lepszej informacji i swoistego rodzaju przyrzeczenie przejrzystości dla konsumentów oraz gwarancję harmonijnego funkcjonowania rynku wewnętrznego. *Zielona Księga* i *Biała Księga* również nawoływały do ochrony bezpieczeństwa konsumentów i dynamicznego pogłębiania dialogu z nimi poprzez odpowiednie znakowanie żywności.

4. ZNAKOWANIE ŻYWNOSCI W POLSCE

Polskie prawodawstwo reguluje problematykę znakowania żywności zgodnie z wytycznymi i zaleceniami Wspólnoty. Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 25.8.2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia¹⁵ oraz uchwalane w celu jej wykonania rozporządzenia w stopniu zadawalającym implementują

¹² Małgorzata Korzycka-Iwanow, *Prawo żywnościowe, Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Wyd. Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005, s.203 i n.

¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz.Urz.UEL.2011.304.18).

¹⁴ Dz.U. C 110 z 20.4.1993, s. 3.

¹⁵ Art. 45 – 52 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 roku o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2006 r. nr 171 poz. 1225 ze zm.).

unijne dyrektywy oraz zalecenia Komisji Kodeksu Żywnościowego FAO/WHO. W ustawie zagadnieniu znakowania żywności został poświęcony w dziale II rozdział 11 złożony z ośmiu artykułów. Należy podkreślić, iż przepisy wprowadzone w 2006 roku, dotyczące znakowania żywności, wciąż ewoluują, a biorąc pod uwagę nowe regulacje unijne, będą poddawane kolejnym zmianom. Ostatnich zmian w wyżej wskazanym rozdziale dokonano ustawą z dnia 8.1.2010 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz niektórych innych ustaw¹⁶. Wprowadzono w niej dookreślenia niezgodnego z przepisami oznakowania środka spożywczego, zrezygnowano z upoważnienia do stanowienia rozporządzenia w sprawie szczególnych wymagań dotyczących oznakowania poszczególnych substancji czy produktów, ale również wprowadzono dobrowolność w zakresie znakowania środków spożywczych wartością odżywczą (poza enumeratywnie wymienionym w ustawie wyjątkami).

Na mocy art. 45 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia środki spożywcze wprowadzane do obrotu są znakowe. Oznakowanie środka spożywczego to wszelkie informacje w postaci napisów bądź innych oznaczeń. Do przedmiotowego znakowania zalicza się znaki towarowe, nazwy handlowe, elementy graficzne, symbole dotyczące środka spożywczego. Przedsiębiorca ma prawo umieścić omawiane informacje bezpośrednio na opakowaniu produktu, etykiecie, obwolucie, ulotce, zawieszce oraz w dokumentach, które są dołączone do tego środka spożywczego i odnoszą się do niego. Jednocześnie przepisy jednoznacznie wykluczają używanie pewnych sformułowań w stosunku do środków spożywczych powszechnie spożywanych. Nie wolno używać w oznaczeniu sformułowania *dietetyczny* bądź innego mającego tożsame znaczenie, mogłoby to bowiem sugerować, iż oferowany przez producenta produkt jest środkiem specjalnego przeznaczenia żywieniowego. W przypadku środków spożywczych, które nie zostały uznane na mocy obowiązujących regulacji za preparaty do początkowego żywienia niemowląt, jest podobnie. Nie mogą one zostać oznakowane, prezentowane, reklamowane, promowane i wprowadzane do obrotu w sposób przekonujący bądź chociażby sugerujący, że spożywanie ich wystarcza do zaspokojenia potrzeb żywieniowych prawidłowo rozwijającego się niemowlęcia w okresie pierwszych kilkudziesięciu tygodni życia, tj. do momentu podania właściwego dla jego etapu rozwoju żywienia dodatkowego (w nauce przyjmuje się, że okres ten trwa do szóstego miesiąca życia niemowlęcia).

Oznakowanie środka spożywczego ponadto nie może:

- 1) wprowadzać konsumenta w błąd w przedmiocie ogólnej charakterystyki środka spożywczego, przede wszystkim nazwy, rodzaju, właściwości, składu, ilości, trwałości, źródła lub miejsca pochodzenia, metod wytwarzania lub produkcji;

¹⁶ Dz.U. z 2010 r. Nr 21, poz. 105.

- 2) deklorować, iż środek spożywczy działa bądź posiada właściwości, których nie posiada;
- 3) sugerować, iż środek spożywczy posiada szczególne właściwości jedynie dlatego, że takie właściwości posiadają inne podobne do niego środki.

Zagadnieniami nierozzerwalnie związanymi z właściwym znakowaniem żywności są reklama i prezentacja środków spożywczych. Środek spożywczy musi mieć nazwę odpowiadającą rodzajowi środka spożywczego, którym jest w rzeczywistości. Przyjęte nazewnictwo musi być tym wymaganym przez przepisy prawa. Nazwa zastosowana przez wytwórcę produktu nie może wprowadzać konsumenta w błąd i nie może budzić wątpliwości co do rodzaju środka, który wybrał, by zaspokoić swoje bieżące potrzeby¹⁷. Producent nie może użyć też wyłącznie nazwy własnej, wymyślonej, neologizmu, który nie oznacza nic konkretnego w języku potocznym oraz w prawie¹⁸. Problem błędnego przekazu informacji dotyczy więc nie tylko danych zamieszczonych na etykietach, ale również prezentacji i reklamy poszczególnych środków spożywczych. Przekłamania nie mogą dotyczyć również postaci środka spożywczego bądź metod technologicznych jego pozyskiwania.

Obowiązujące rozporządzenia dotyczące znakowania żywności (w granicach szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie) ewoluują wraz z oczekiwaniami konsumenta i wzrastającą potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa żywności - tożsamą dla wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej. Wśród wielu rozporządzeń mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywności i żywienia można wskazać akty, które zalicza się do grupy najważniejszych z uwagi na regulowane nimi zagadnienia. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16.12.2002 r. w sprawie znakowania środków spożywczych i substancji dodatkowych było do niedawna, pomimo wielu nowelizacji, jednym z takich aktów¹⁹. Straciło ono moc z chwilą wejścia w życie

¹⁷ Np.: oznaczenia dla kaw muszą być na tyle czytelne by nie zachodziła obawa mylenia ich z innymi napojami zawierającymi kofeinę, dla herbat nie mogą pozostawiać wątpliwości czy producent w danym opakowaniu oferuje herbatę granulowaną, liściastą, w torebkach, zieloną, czerwoną, czarną, czy białą, dla ketchupu, musztardy, czy są one pikantne czy łagodne, dla mleka bądź innych przetworów mlecznych muszą być na tyle jasne by konsument mógł bez większych problemów zapoznać się z zawartością tłuszczu w wybranym przez niego produkcie, itp. Omawiane przykłady to jeden z przyjętych sposobów realizacji jednego z celów prawa żywnościowego, tj. zasady uczciwego obrotu żywnością. Ta uczciwość w języku angielskim nosi nazwę *fair trade practices*.

¹⁸ Poruszony tu został problem nazewnictwa własnego bez użycia nazw powszechnie używanych i respektowanych przepisami, np.: nazwa „Piekielko” na opakowaniu czekolady nie byłaby wystarczającym nośnikiem informacji, że „Piekielko” jest rodzajem czarnej, gorzkiej czekolady.

¹⁹ Dz.U. Nr 220, poz. 1856 ze zm.

rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10.7.2007 r. w sprawie znakowania środków spożywczych²⁰, które wprowadza (w większości obowiązujący już na mocy wcześniejszego rozporządzenia) katalog danych, obligatoryjnie zamieszczanych na opakowaniu środka spożywczego.

Do katalogu przedmiotowych danych wlicza się:

1. nazwę środka spożywczego, pod jaką jest sprzedawany (nazwa sprzedawcy);
2. informacje dotyczące składników wchodzących w skład środka spożywczego;
3. datę ważności²¹, a w przypadku środków o innych właściwościach mikrobiologicznych, szybko psujących się, datę przydatności do spożycia²²;
4. sposób przygotowania lub stosowania (obligatoryjne, gdy istnieje prawdopodobieństwo, iż brak takich informacji zrodzi skutek niezgodny z przeznaczeniem postępowania ze środkiem spożywczym);
5. informacje identyfikujące:
 - a) osobę fizyczną, osobę prawną bądź jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, która:
 - zajmuje się produkcją lub paczkowaniem środków spożywczych bądź
 - wprowadza środki spożywcze do obrotu, jeśli działalność w tym zakresie jest zarejestrowana na terytorium któregoś z państw członkowskich Unii Europejskiej lub na terytorium państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu zwanego EFTA, w przypadku, gdy jest stroną umowy o Europejskim obszarze Gospodarczym²³,
 - b) miejsce albo źródło pochodzenia, pod warunkiem, że brak takiej informacji potencjalnie mógłby wprowadzić konsumenta w błąd;
6. zawartość netto lub liczbę sztuk opakowanego środka spożywczego;

²⁰ Dz.U. z 2007 r. Nr 137, poz. 966 ze zm.

²¹ W polskiej praktyce możemy zauważyć zwrot: „Najlepiej spożyć przed...”, tu data zawiera oznaczenie dnia, czy „Najlepiej spożyć przed końcem...” („best before...”), gdy oznaczenie to miesiąc lub rok. Produkty posiadające na opakowaniu takie zwroty mogą stracić swą najwyższą jakość po upływie podanego terminu natomiast nie będą one stanowiły po tym terminie zagrożenia dla zdrowia i życia konsumenta.

²² W przypadku przydatności do spożycia stosuje się zwrot „Należy spożyć przed...” („use by...”), który oznacza, że po upływie użytego terminu produkt może być groźny dla zdrowia lub życia konsumenta.

²³ Rozumianą w Polsce zgodnie z przepisami prawa handlowego.

7. szczególne warunki przechowywania, gdy warunki te powiązane są z jakością danego środka spożywczego oraz gdy produkt oznakowany jest datą przydatności do spożycia;
8. oznaczenie partii produkcyjnej w rozumieniu ilości środka spożywczego wyprodukowanego, przetworzonego, zapakowanego w praktycznie takich samych warunkach, tzw.: dostarczenie informacji o tożsamości produktu²⁴;
9. klasę jakości handlowej lub jej inny wyróżnik, jeżeli został on ustalony w odrębnych przepisach.

Omawiane rozporządzenie enumeratywnie wymienia również środki spożywcze, których producenci nie muszą na opakowaniu zamieszczać wszystkich wyżej wymienionych danych. Informacji dotyczących składników występujących w środku spożywczym nie trzeba wymieniać na opakowaniach:

- 1) jednoskładnikowych środków spożywczych, ale jedynie w przypadku gdy nazwa środka spożywczego:
 - jest tożsama z nazwą składnika albo
 - umożliwia pełną identyfikację charakteru składnika;
- 2) świeżych, nieobrabianych i nierozdrobnionych:
 - owoców,
 - warzyw, również ziemniaków;
- 3) wody gazowanej, jeżeli jej oznaczenie zawiera dane na temat stopnia nasylenia dwutlenkiem węgla;
- 4) octu, gdy jest on wytworzony poprzez fermentację, tylko z jednego surowca – bez dodawania innych składników;
- 5) serów, masła, fermentowanego mleka, śmietanki i śmietany, gdy do ich wytworzenia użyto wyłącznie produktów mlecznych, wymaganych w procesach przetwórczych enzymów lub drobnoustrojów lub soli spożywczej potrzebnej do produkcji serów innych niż twarogowe i topione;
- 6) piwa, wyrobów winiarskich, napojów spirytusowych, ale z pewnymi wyjątkami, jeśli chodzi o składniki alergenne.

Każdy środek spożywczy musi zostać scharakteryzowany poprzez zamieszczenie na nim informacji o pakowaniu go w atmosferze ochronnej, jeżeli do pakowania środka spożywczego użyty był gaz obojętny w celu przedłużenia trwałości tego środka:

- że zawiera substancje słodzące;
- że zawiera cukry i substancje słodzące;
- że zawiera źródło fenyloalaniny (jeśli w skład środka wchodzi aspartam, sól aspartamu i acesulfamu);

²⁴ Małgorzata Korzycka- Iwanow, *Prawo żywnościowe, Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Wyd. Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005, s.209 i n.

- że spożycie go w nadmiernych ilościach może mieć efekt przeczyszczający, w przypadku innych niż słodziki stołowe środków spożywczych, w których zawartość w składzie alkoholi wodorotlenowych jest wyższa niż 10%;
- o gatunku rośliny, z której wytworzona została skrobia, jeśli oznakowanie środka spożywczego wskazuje na obecności w nim skrobi lub skrobi modyfikowanej fizycznie bądź enzymatycznie, a skrobia ta może zawierać gluten;
- że zawiera lukrecję, przez co nie może być spożywany w nadmiernych ilościach przez osoby cierpiące na nadciśnienie.

Dane te mają ochronić konsumenta przed spożywanymi przez niego składnikami spożywczymi potencjalnie niebezpiecznymi z punktu widzenia zindywidualizowanej ochrony zdrowia czy nie przyjmowanymi z uwagi na stosowaną dietę. W zależności od stopnia ważności informacji uwidacznia się je w różnych miejscach, często w tzw. tym samym polu widzenia, co nazwę środka spożywczego, ale również w wykazie wszystkich składników czy już po tym wykazie. Prawo przewiduje możliwość wprowadzenia na produkcie dodatkowych oznaczeń, w zależności od potrzeb producenta i rynku.

Oprócz wymagań co do treści, istnieją też wytyczne dotyczące przyjętej przez producenta formy zapisu. Treść i oznaczenia umieszczone na opakowaniach środków spożywczych powinny być czytelne i jasne, trudne do zniekształcenia i wymazania poprzez następujące czynniki: upływ czasu czy obciążenia mechaniczne. Informacje o środku spożywczym dostępnym na polskim rynku powinny być zamieszczone na opakowaniu w języku polskim.

Najwięcej kontrowersji w doktrynie rodzi regulacja dotycząca obrotu produktami głęboko mrożonymi. Niewłaściwe postępowanie w przypadku produktów głęboko mrożonych może rodzić niezwykle poważne konsekwencje zdrowotne²⁵.

Przepisy ogólne dotyczące znakowania wszystkich typowych grup produktów spożywczych to nie wszystkie uregulowania przewidziane przez prawodawcę. Istnieją inne przepisy dotyczące znakowania poszczególnych kategorii środków spożywczych, tj.: substancji dodatkowych, aromatów, rozpuszczalników ekstrakcyjnych, środków spożywczych poddanych napromieniowaniu jonizującemu, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, żywności genetycznie modyfikowanej, żywności produkowanej metodami ekologicznymi.

²⁵ Zob. B. Przybylska, *Mrożonki pełne natury, Poradnik handlowca*, nr 4, 2006 r., s. 124.

5. PROBLEM KODÓW KRESKOWYCH

Ponadto, problem znakowania żywności obejmuje nie tylko informacje o składzie czy sposobie przechowywania, ale również zagadnienie kodów kreskowych. Na świecie istnieje międzynarodowy system oznaczeń towarów kodami kreskowymi EAN (*European Article Numbering*) z centralą zarządzania w Brukseli. Do systemu w 1990 przystąpiła również i Polska.

6. PODSUMOWANIE

Uregulowania dotyczące bezpieczeństwa żywności mają gwarantować prawo konsumenta do pełnej i szczegółowej informacji o produkcie. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie²⁶ w 2008 roku orzekł, że producent, który jest dystrybutorem produktu, odpowiada przed konsumentem, m.in. za właściwości danego artykułu, a konsument nie ma obowiązku dochodzenia, który przedsiębiorca w toku produkcji środka spożywczego okazał się nierzetelny.

Podsumowując, regulacje zobowiązujące wszystkich producentów do szczegółowego znakowania żywności w każdym z poszczególnych etapów obrotu środkami spożywczymi umożliwiają konsumentom zdrowe, świadome i przede wszystkim bezpieczne wybory. Konsument jednak, jedynie w określonych sytuacjach, może wybrać między zdrowiem, życiem a prozaiczną grą barw, nic nieznaczącymi sloganami. Zadaniem administracji publicznej jest zapewnienie kompletnego - zgodnego z obowiązującym prawem - znakowania żywności. Z drugiej strony, organy administracji nie mogą zabronić obywatelom, którzy na rynku stają się klientami, wolnego wyboru. Jedynie poprzez odpowiednie regulacje prawne i skuteczne działanie mogą ograniczać lub wyeliminować błędne wybory nieświadomych konsumentów czy producentów. Uchwalenie przez Parlament Europejski i Radę rozporządzenia nr 1169/2011 świadczy o tym, jak ważnym problemem jest właściwe przekazywanie konsumentom informacji na temat żywności i jak trudno państwom członkowskim, jedynie poprzez krajowe prawodawstwo, realizować cele znakowania żywności.

BIBLIOGRAFIA

- Gertig H., Duda G., *Żywność a zdrowie i prawo*, Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2004.
Gulbicka B., *Bezpieczeństwo żywności w Polsce*, Warszawa 2008.
Kijowski J., Sikora T., *Zarządzanie jakością i bezpieczeństwem żywności. Integracja i informatyzacja*, Wyd. Naukowo – Techniczne, Warszawa 2004.

²⁶ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9.4.2008 r., Sygnatura: VI SA/Wa 116/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CBCCF1F65B>.

-
- Korzycka – Iwanow M., *Prawo żywnościowe, Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Wyd. Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005.
- McHughen A., *Żywność modyfikowana genetycznie*, Wyd. Naukowo- Techniczne, Warszawa 2004.
- Nitecka E., Obiedziński M., *Prawo żywnościowe Unii Europejskiej*, Wyd. FAPA, Warszawa 2002.
- Przybylska B., *Mrożonki pełne natury, Poradnik Handlowca*, nr 4, 2006.

Izabela Wąsowska-Grzesznik

FOOD LABELING OBLIGATION

Short description of food labelling and different functions of food labelling have been presented. The reasons of provide the obligation to inform consumer about the food they consume has been discussed. Also diversity of food information's requirements have been characterized in the context of various categories of foods. Moreover, consequences of improper food labelling have been presented.